

Prof dr Tatjana Pivac

Prof dr Ivana Blešić

STAVOVI LOKALNOG STANOVNIŠTVA SRBIJE I HRVARSKE O IZBEGLICAMA IZ SIRIJE

Apstrakt: Sirija se često naziva kolevkom civilizacija, što opravdava činjenica da ima puno toga da ponudi historiji i obrazovanju civilizovanog čoveka. Strateški je jedinstvena. Mesto je susretanja tri kontinenta - Azije, Afrike i Evrope, ali je i raskrsnica puteva između Kaspijskog jezera, Indijskog okeana, Crnog mora i reke Nil. Geografski položaj je Siriju učinio i raskrsnicom trgovačkih puteva između Mediterana i Istoka. Prirodne granice Sirije nisu išle u prilog sigurnosti zemlje nego su je učinile ranjivom prema mnogim osvajačima i napadačima.

Cilj istraživanja je ispitivanje lokalnog stanovništva iz Republike Srbije i Republike Hrvatske prema izbeglicama, kao i njihovo generalno znanje o Siriji. Istraživanje je sprovedeno elektronskim putem i dobijen je uzorak od 171 ispitanika. Rezultati istraživanja su pokazali da je stav ispitanika ka migrantima iz Sirije generalno pozitivan.

Ključne reči: lokalno stanovništvo, izbeglice, Srbija, Hrvatska, stavovi

Uvod

Sirija je očaravajuća zemlja. Prestonica starih civilizacija, danas predstavlja jednu prijateljsku zemlju na burnom Bliskom istoku. Sirija je država koja se prostire na površini od 185.170 km², a u njoj, prema popisu iz 2007. godine, živi 19 miliona stanovnika. Geografski položaj Sirije je veoma specifičan. Zemlja leži na stecištu tri kontinenta. Svojim kontinentalnim delom ona je najtešnje povezana sa prednjom Azijom, istočne oblasti Sirije graniče se sa sirijskom stepom, severna oblast sa malom Azijom, a njen južni deo preko

Palestine dodiruje južni deo Arabijskog poluostrva. Sirija se graniči na severu sa Turskom, na jugu sa Jordanom i Izraelom. Njenu zapadnu granicu čini Liban i Sredozemno more, dok se na istoku graniči sa Irakom. Zauzima istočnu obalu Mediterana i prostire se u obliku trougla¹.

Sve do Prvog svetskog rata, geografski gledano, Sirija je obuhvatala današnju Siriju, Liban, Jordan i Palestinu. Sirija se, danas, može podeliti na nekoliko turističkih regija, sa različitim geografskim odlikama i terenom. Na zapadu se prostire 175 kilometara morske obale, koja je podeljena na dve oblasti - istočnu i zapadnu. U istočnom delu priobalja, na granici sa Libanom, nalazi se planinski masiv Istočna planina Liban, sa najvišim vrhom od 2.814 metara nadmorske visine, koji je tokom cele godine prekriven snegom. U zapadnoj oblasti, tj. Zapadna planina Liban, prekrivena je gustim šumama. Reka Orontes protiče između ta dva planinska masiva i stvara plodnu ravnicu, koja se proteže do Homsa, Hame i do visoravni Alepa. Centralni deo Sirije je, u stvari, pustinja Al Ham (al-Cham), u kojoj se nalazi slavna oaza Palmira. Na severu pustinje nalazi se plodni basen, formiran u dolini Eufрата, koji otpočinje u Turskoj. Na jugozapadu, oaza Guta (Gouta) obrazuje širok pojas voćnjaka i farmi, koje okružuju glavni grad - Damask, koji je i sam prepun raznovrsnih stabala i voćaka. Kroz to područje protiče reka Barada, koju su Rimljani nazivali "Zlatna reka". Na jugu Sirije se protežu brda, vulkanske stene, istorijski lokaliteti i bogati vinogradi.

Apsolutna većina stanovništva su Arapi (90,3%), a ostatak su uglavnom Kurdi i Armenci. Po religijskom sastavu 88% su muslimani. Najbrojniji su sunitski muslimani (74%), šijitskih muslimana ima oko 12%, a hiršćana 9-10%. Većina stanovništva je skoncentrisana oko plodne doline Eufрата kao i na primorju i velikim gradovima u unutrašnjosti. Gradskog stanovništva ima 52%. Najveći grad je Damask sa populacijom većom od 2 miliona stanovnika. Drugi najvažniji grad je Alep sa 2 miliona stanovnika. Treći veograd je Homs

---

¹ Timothy Pepper, Rough guide to Syria, Rough Guides, London, 2001

(Hims) sa oko 1,6 miliona ljudi. Najvažnija grad luka je Latakija sa 420.000 ljudi. Prema procenama *World Refugee Survey* 2008. godine u Siriji je do 2008. godine došlo oko 1,9 miliona stanovnika zbog događaja na Bliskom Istoku, najviše iz Iraka, čak 1,3 miliona.

Kulturna dobra na teritoriji Sirije su nastala tokom njene duge i burne istorije. Danas se u Siriji pod zaštitom UNESCO-a nalazi 6 lokaliteta, 12 lokaliteta pod visokim stepenom zaštite države koji su i ujedno kandidati za Uneskovu listu i preko 150 zaštićenih objekata širom zemlje².

Sirija je jedna od zemalja koja je svoju budućnost planirala na turizmu. Sirija je u 2009. godini imala oko 4 miliona turista koji su zemlji doneli prihod od oko 3,5 milijarde dolara. Kao rezultat mešavine spomenika drevne istorije, raznovrsnih pejzaža i ljubaznosti današnjih Sirijaca, za turiste, nude se različiti oblici turizma: eko-turizam, seoski, religiozni, kulturni, pustinjski, kamperski...

Arapsko proleće je imalo značajan uticaj na ekonomske aktivnosti u ovoj oblasti i jedan od najvećih neposrednih efekata je bio oštar pad u turizmu u većini zemalja na Bliskom istoku³. Turizam je u arapskim zemljama zabeležio 15 milijardi \$ gubitka kao rezultat Arapskog proleća i gubitak oko 10 miliona turista, prema arapskoj turističkoj organizaciji⁴. U 2013. broj turista je počeo polako da se poveća i to u zemljama južnog Mediterana i u zemljama Zaliva⁵. U Siriji i Libiji turizam je praktično prestao da postoji. U Dubaiju, broj turista se povećao⁶.

---

² Rochelle Davis, *Refugees from Syria*, Center for Applied Linguistics, 2014

³ Oliver Masetti, Kevin Korner, Magdalena Forster & Jacob Friedman, *Two years of Arab Spring*. In *Current issues, emerging markets*. Frankfurt am Main: Deutsche Bank, 2014

⁴ eTN (ETurboNews). Various dates. (www.eturbonews.com)

⁵ UNWTO, *Tourism highlights (2014 ed.)* Retrieved from <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2014-edition>

⁶ Ala Al-Hamarneh, *International tourism and political crisis in the Arab world from 9/11 to the "Arab Spring"*, e-Review of Tourism Research, 10(5/6), 2013

Kriza u Siriji

Arapsko proleće je počelo ustancima u Tunisu u decembru 2010. godine, a zatim je izazvan talas političkih nemira širom severne Afrike i na Bliskom istoku. U mnogim zemljama su demonstranti zahtevali veće uključivanje u ekonomski i politički život, bolje upravljanje i jačanje građanskih prava i slobode. U Tunisu, Libiji i Jemenu lideri su svrgnuti; u Siriji je započet građanski rat; u Maroku, Alžiru, Libanu i Jordanu vlade su usvojile reforme i niz mera kao rezultat protesta; i u regionu Persijskog zaliva, u Kuvajtu i Bahreinu, došlo je do velikih protesta^{3,6,7}.

Sirija je zemlja sa srednjim prihodima čija se ekonomija zasniva na poljoprivredi, industriji, proizvodnji ulja, trgovini i turizmu. Ekonomija je suočena sa velikim izazovima tokom poslednjih godina kako je stanovništvo brzo raslo, veliki javni sektor je postao sve manje efikasan, fiskalni deficit se proširio, proizvodnja nafte je počela da opada, a korupcija je postala sve rasprostranjenija. Bes i frustracija na ekonomsku situaciju se smatraju ključnim pokretačima pobune protiv vlade. Uticaj krize na privredu je velik. Teške borbe su oštetile ili uništile ekonomsku infrastrukturu, vojne aktivnosti i nesigurnost su značajno otežali pristup izvorima prihoda, interna distribucija i mreže snabdevanja su poremećene ili prekinute, uništena je kupovna moć stanovništva. Prihod od turizma je nestao. Sve oblasti zemlje su pogođene krizom, iako u različitom stepenu. Tokom sukoba, ekonomija je evoluirala i dovela do alternativnih izvora prihoda. Mnoge porodice se oslanjaju na doznake koje su poslate iz inostranstva, krijumčarenje i siva ekonomija su uzele maha, u nekim oblastima pojedine grupe prerađuju naftu u improvizovanim otvorenim rafinerijama. Pre krize, Sirija je primila veliki broj izbeglica, uključujući 500.000 palestinskih izbeglica i 480.000 iračkih izbeglica⁸. Tokom sirijske krize podaci potvrđuju ogroman broj izbeglih na teritoriju Turske, Iraka, Egipta i

---

⁷ Eli Avraham, E. (2015): Destination image repair during crisis: Attracting tourism during the Arab Spring uprisings, *Tourism Management* 47, 224-232

⁸ SNAP: Impact of the conflict on Syrian economy and livelihoods, 2013

Jordana. Procene o broju raseljenih kreću se od oko milion na početku sukoba, dok najnoviji izveštaji govore o čak sedam miliona prinudno raseljenih lica.

Pored ljudskih žrtava, ogromna šteta je načinjena kulturnoj baštini, veliki broj spomenika i arheoloških nalazišta je uništen ili opljačkan. Posle gotovo šest godina oštrog sukoba u zemlji, više miliona izbeglica i razorene države, najveći pomak je načinjen u pregovorima sa režimom o predaji hemijskog naoružanja i njegovog uništavanja. Ono što i dalje izostaje jeste rešavanje sukoba i problema terorističkih grupa, koje su i dalje vrlo aktivne u zemlji. Ostaje i veliki problem brige o izbeglicama i raseljenim licima, kao i o stanovništvu koje je ostalo u zemlji⁹.

Ujedinjene nacije procenjuju da će ukupno 13,5 miliona Sirijaca, uključujući i šest miliona dece, biti u potrebi za međunarodnom zaštitom do kraja 2016. godine, te da će za pomoć biti potrebno više od tri milijarde dolara. Prema podacima sa kojima raspolaže ova organizacija, 6,6 miliona osoba, među kojima je 2,8 miliona dece, interno je raseljeno, a 4,8 miliona sirijskih izbeglica registrovano je u okolnim državama (Jordan, Liban, Turska i Irak) i u Severnoj Africi^{10,11}.

Sirijski predstavlja najveću nacionalnu grupu koja migrira u Evropu 2015. godine¹². Većina migranata traži utočište od oružanog sukoba i nasilja u njihovoj zemlji ili jednostavno traže bolji život¹³. Njihov cilj je najrazvijeniji deo Evrope, odnosno Nemačka, Austrija, a zatim slede i Skandinavske zemlje. Balkanske zemlje su samo prolaz za izbeglice i u njima se

---

⁹ <http://skrip.org.rs/sirija-humanitarna-kriza/?print=pdf>

¹⁰ <http://azil-podrska.com/category/aktuelnosti/>

¹¹ Population Profile: Syrian Refugees, November 2015

¹² Patrycja Sasnal, Who Are They? Two Profiles of Syrian Refugees, Policy Paper, The Polish Institute of International Affairs, No 38 (138), 2015

¹³ Julia Preston, Randal Archibold, U.S. moves to stop surge in undocumented immigration. The New York Times. Retrieved on 28 May, 2015 from http://www.nytimes.com/2014/06/21/us/us-plans-to-step-up-detention-and-deportation-of-migrants.html?_r=0

oni ne zadržavaju, odnosno trude se da što pre prođu kroz njih¹⁴. Polovina 2015. godine uzima se kao prelomni momenat u kom Republika Srbija počinje da beleži pojačane aktivnosti na granicama, prelazak i po više stotina migranata i izbeglica dnevno, o čemu svedoči i statistika UNHCR za 2015. godinu prikazana po mesecima (januar 2.425; februar 2.537; mart 3.761; april 4.425; maj 9.034; jun 15.209; jul 29.037; avgust 37.463; septembar 51.048; oktobar 180.307; novembar 149.923; decembar 92.826)¹⁵.

Metodologija i opis istraživanja

Anketni upitnik korišćen u istraživanju formiran je na osnovu upitnika korišćenog u istraživanju stavova lokalnog stanovništva Holandije o marokanskim izbeglicama¹⁶. Upitnik se sastoji iz četiri dela. Prvi deo obuhvata pet socio-demografskih pitanja. U drugom i trećem delu ispitanici su svoje stavove o Siriji (6 pitanja) i izbeglicama iz Sirije (12 pitanja) iskazivali zaokruživanjem jedne od ocena na petostepenoj Likertovoj skali (1-u potpunosti se ne slažem, 2-uglavnom se ne slažem, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-delimično se slažem, 5-u potpunosti se slažem). Četvrti deo je obuhvatio jedno pitanje zatvorenog tipa o izvoru informacija o Siriji i izbegličkoj krizi.

Anketni upitnik je napravljen u google form-u i elektronskim putem je distribuiran na 325 mejl adresa i postavljen na facebook stranicu. Istraživanje je sprovedeno u periodu od 24.07. do 11.08.2016. Dobijen je uzorak od 171 ispitanika.

Rezultati istraživanja

Opis uzorka

---

¹⁴ <http://njinj.o mladina-bih.net/donjload/hronika%2010%20-%20BiH%20i%20migranti.pdf>

¹⁵ UNHCR Serbia: <http://www.unhcr.rs/en/resources/statistics/asylum.html>

¹⁶ Omar Moufakkir, What's immigration got to do with it? Immigrant animosity and its effects on tourism, *Annals of Tourism Research* 49, 2014, pp.108–121

U uzorku je uključeno 107 (62,6%) stanovnika Srbije i 64 (37,4%) stanovnika Hrvatske. Od ukupnog broja anketiranih, čak 108 (63,2%) su bile žene. Starosna grupa sa najvećim učešćem u uzorku bila je od 31 do 40 godina (44,4%), druga starosna grupa bila je od 21 do 30 godina (18,7%). Prema stepenu obrazovanja u uzorku dominiraju ispitanici sa završenim fakultetom (29,2%). Najveću grupu ispitanika čine zaposleni (79,5%) (Tabela 1).

Tabela 1. Socio-demografske karakteristike (n = 171)

Varijable	Frekvencija	Procenat
Zemlja		
Srbija	107	62,6
Hrvatska	64	37,4
Starost		
≤ 20	20	11,7
21 - 30	32	18,7
31 - 40	76	44,4
41 - 50	27	15,8
51 - 60	16	9,4
Pol		
Muški	63	36,8
Ženski	108	63,2
Obrazovanje		
Srednja škola	46	26,9
Viša škola	17	9,9
Visoka škola	50	29,2
Magistarske i master studije	32	18,7
Doktorske studije	26	15,5
Zanimanje		
Student	23	13,5
Zaposlen	136	79,5
Penzioner	10	5,8
Nezaposlen	2	1,2

Izvor informacija o Siriji, kao turističkoj destinaciji i trenutnoj izbegličkoj krizi, lokalno stanovništvo je najviše informacija dobilo putem Interneta (32,7%), TV (25,1%) i dnevnih novina (15,2%) (Tabela 2).

Tabela 2. Izvor informacija

	Frekvencija	Procenat
TV	43	25,1
Dnevne novine	26	15,2
Radio	13	7,6
Internet	56	32,7
Putem prijatelja	17	9,9
Lični kontakt	10	5,8
drugo	6	3,5
Total	171	100,0

Na osnovu stavova lokalnog stanovništva prema Siriji, može se zaključiti da ispitanici smatraju da je Sirija interesantna turistička destinacija ($M=3,7018$; $SD=0,93239$) i da obiluje bogatim kulturnim nasleđem ($M=3,3743$; $SD=0,93948$). Takođe, smatraju da Sirija nije sigurna turistička destinacija ($M=1,9649$; $SD=1,19260$) (Tabela 3).

Tabela 3. Deskriptivna statistika– stavovi lokalnog stanovništva prema Siriji

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Sirija je sigurna turistička destinacija.	1,00	5,00	1,9649	1,19260
Sirija je čista turistička destinacija.	1,00	4,00	2,4795	,89007
Sirija je gostoljubiva turistička destinacija.	1,00	5,00	3,1696	,90125
Sirija je kulturna turistička destinacija.	1,00	5,00	3,3743	,93948
Sirija je raznovrsna i interesantna turistička destinacija.	1,00	5,00	3,7018	,93239
Sirija je skupa turistička destinacija.	1,00	5,00	2,6023	,92342

Na osnovu stavova lokalnog stanovništva prema izbeglicama, istraživanje je pokazalo da ispitanici smatraju da su sirijske izbeglice veoma religiozne ($M=3,4620$; $SD=0,77650$) i vezane za tradiciju ($M=3,3216$; $SD=0,96805$). Takođe, lokalno stanovništvo smatra da izbeglice nisu kriminalci ($M=1,8129$; $SD=0,65084$) i ekstremisti ($M=1,9649$; $SD=,96950$) (Tabela 4).

Tabela 4. Deskriptivna statistika – stavovi lokalnog stanovništva prema izbeglicama

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Izbeglice iz Sirije u Srbiji prave probleme.	1,00	5,00	2,6667	,88118

Izbeglice iz Sirije u Srbiji utiču na bezbednost na ulicama.	1,00	5,00	2,9181	1,04840
Izbeglice iz Sirije u Srbiji su kriminalci.	1,00	3,00	1,8129	,65084
Izbeglice iz Sirije su vezane za tradiciju.	1,00	5,00	3,3216	,96805
Izbeglice iz Sirije su veoma religiozne.	2,00	5,00	3,4620	,77650
Izbeglice iz Sirije su ekstremisti.	1,00	4,00	1,9649	,96950
Izbeglice iz Sirije su konzervativne.	1,00	4,00	3,1287	,75603
Izbeglice iz Sirije su obrazovane.	1,00	5,00	3,0526	,73775
Izbeglice iz Sirije su ekonomski siromašne.	1,00	5,00	2,6725	1,02228
Izbeglice iz Sirije su prijateljski nastrojene.	1,00	4,00	2,8538	,70854
Sirijske žene su u inferiornom položaju u odnosu na muškarce.	1,00	5,00	3,2105	1,07490
Sirijske žene nose hidžab.	1,00	5,00	2,7836	,82246

Tabela 5. T- test u odnosu na zemlju stalnog boravka ispitanika/Sirija kao turistička destinacija

	Aritmetička sredina		t-vrednost
	Hrvatska (n=64)	Srbija (n=107)	
Sirija je sigurna turistička destinacija.	1,3906	2,3084	-5,235**
Sirija je čista turistička destinacija.	2,5313	2,4486	,587
Sirija je gostoljubiva turistička destinacija-	3,0374	3,3906	2,519*
Sirija je kulturna turistička destinacija.	3,2031	3,4766	-1,856
Sirija je raznovrsna i interesantna turistička destinacija.	3,3438	3,9159	-4,056**
Sirija je skupa turistička destinacija.	2,5781	2,6168	-,264

*p<0,05; **p<0,01

Na osnovu rezultata t-testa utvrđena je statistička značajnost razlike u odgovorima prema matičnoj zemlji ispitanika kod tri pitanja. Ispitanici iz Srbije daju značajno veće ocene konstatacijama da je Sirija sigurna, gostoljubiva i raznovrsna turistička destinacija (Tabela 5).

Tabela 6. T test u odnosu na zemlju stalnog boravka ispitanika/stavovi prema izbeglicama

	Aritmetička sredina		t-vrednost
	Hrvatska	Srbija	

	(n=64)	(n=107)	
Izbeglice iz Sirije u Srbiji prave probleme.	2,7500	2,6168	,956
Izbeglice iz Sirije u Srbiji utiču na bezbednost na ulicama.	3,3281	2,6729	4,138*
Izbeglice iz Sirije u Srbiji su kriminalci.	1,8594	1,7850	,722
Izbeglice iz Sirije su vezane za tradiciju.	3,6875	3,1028	3,986*
Izbeglice iz Sirije su veoma religiozne.	3,5156	3,4299	,698
Izbeglice iz Sirije su ekstremisti.	1,9094	2,1776	-1,857
Izbeglice iz Sirije su konzervativne.	3,3750	2,9813	3,396*
Izbeglice iz Sirije su obrazovane.	3,0000	3,0841	-,720
Izbeglice iz Sirije su ekonomski siromašne.	2,4063	2,8318	-2,682*
Izbeglice iz Sirije su prijateljski nastrojene.	2,4063	3,1215	-7,306*
Sirijske žene su u inferiornom položaju u odnosu na muškarce.	2,7500	3,4860	-4,580*
Sirijske žene nose hidžab.	2,1719	3,1495	-9,183*

* $p < 0,01$

Na osnovu rezultata t-testa kod stavova prema izbeglicama iz Sirije dobijena je statistički značajna razlika u odgovorima ispitanika u odnosu na njihovu matičnu zemlju (Srbija/Hrvatska) kod sedam od dvanaest pitanja. Rezultati pokazuju da ispitanici iz Srbije imaju generalno pozitivniji stav prema migrantima iz Sirije. Oni smatraju da sirijske izbeglice ne utiču na bezbednost i pojavu kriminala na ulicama. Sa druge strane srpski ispitanici smatraju da su sirijske izbeglice manje konzervativne i prijateljski nastrojene, ali sa druge strane da su njihove žene u inferiornom položaju u odnosu na muškarce (Tabela 6).

Tabela 7. Analiza varijanse ANOVA u odnosu na izvor informisanja ispitanika o Siriji

	Aritmetička sredina							F	Post-hoc test
	grupa 1 TV (n=43)	grupa 2 štampa (n=26)	grupa 3 radio (n=13)	grupa 4 Interet (n=56)	grupa 5 prijatelji (n=17)	grupa 6 lični kontakt (n=10)	grupa 7 drugo (n=6)		
Sirija je sigurna turistička destinacija.	1,9535	1,8462	1,0000	1,9643	2,5294	2,9000	1,5000	3,570*	5,6>1,2,3,4,7
Sirija je čista turistička destinacija.	2,4884	1,8846	3,0000	2,4107	3,0000	3,1000	2,0000	5,578*	3,5,6>1,2,4,7
Sirija je gostoljubiva	3,0233	2,9231	3,0000	3,035	4,1765	3,8000	3,0000	6,120	5,6>1

turistička destinacija.			0	7				*	,2,3,4,7
Sirija je kulturna turistička destinacija.	2,9767	4,2692	3,0000	3,1607	3,1765	5,0000	3,0000	18,178*	6>1,2,3,4,5,7
Sirija je raznovrsna i interesantna turistička destinacija.	3,8837	3,7692	3,0000	3,4821	3,3529	5,0000	4,5000	7,978*	6,7>1,2,3,4,5
Sirija je skupa turistička destinacija.	2,4884	2,6538	1,0000	2,9286	3,2353	2,5000	2,0000	13,982*	4,5>1,2,3,6,7

*p<0,01

Analizom varijanse ANOVA utvrđeno je da ispitanici koji su podatke o Siriji dobili putem ličnog kontakta ili putem prijatelja imaju generalno pozitivniji stav prema ovoj zemlji. Oni smatraju da je Sirija pre sukoba, bila sigurna, gostoljubiva, čista turistička destinacija. Takođe, lični kontakt i drugi izvori informacija (knjige) su uticali da ti ispitanici imaju pozitivniji stav prema tome da Sirija ima veliko kulturno nasleđe i da je to jedna veoma interesantna zemlja (Tabela 7).

Tabela 8. Analiza varijanse ANOVA u odnosu na izvor informisanja ispitanika o izbeglicama

	Aritmetička sredina							F	Post-hoc test
	grupa 1 TV (n=43)	grupa 2 štampa (n=26)	grupa 3 radio (n=13)	grupa 4 Interet (n=56)	grupa 5 prijatelji (n=17)	grupa 6 lični kontakt (n=10)	grupa 7 drugo (n=6)		
Izbeglice iz Sirije u Srbiji prave probleme.	3,0233	2,3846	3,0000	2,7500	2,8235	1,7000	1,0000	10,171**	6,7<1,2,3,4,5
Izbeglice iz Sirije u Srbiji utiču na bezbednost na ulicama.	3,2558	2,7692	3,0000	3,0000	3,4118	1,6000	1,0000	9,860**	6,7<1,2,3,4,5
Izbeglice iz Sirije u Srbiji su kriminalci.	1,8140	2,2692	2,0000	1,6786	1,8235	1,6000	1,0000	5,087**	6,7<1,2,3,4,5
Izbeglice iz Sirije su vezane za tradiciju.	3,3953	3,2308	4,0000	3,3393	3,4118	2,9000	2,0000	3,667**	3>1,2,4,5,6,7
Izbeglice iz Sirije su veoma religiozne.	3,3023	3,6538	3,7692	3,6429	3,4118	2,9000	2,5000	4,276**	2,3,4>1,5,6,7
Izbeglice iz Sirije su ekstremisti.	1,8605	2,5385	3,0000	2,0000	1,0000	1,3000	1,5000	10,572**	5,6<1,2,3,4,7
Izbeglice iz Sirije su obrazovane.	3,3023	3,2308	4,0000	3,0714	3,1765	1,6000	2,5000	17,103**	3>1,2,4,5,6,7
Izbeglice iz Sirije su	2,7674	3,2692	3,0000	3,107	3,0000	3,6000	3,0000	2,580	6>1,2

konzervativne.			0	1				*	,3,4,5 ,7
Izbeglice iz Sirije su ekonomski siromašne.	2,9767	2,4615	3,000 0	2,750 0	2,1765	2,3000	2,0000	2,548 *	6,7<1 ,2,3,4 ,5
Izbeglice iz Sirije su prijateljski nastrojene.	2,6279	3,0000	3,000 0	3,000 0	2,3529	3,5000	2,9000	4,051 **	6>1,2 ,3,4,5 ,7
Sirijske žene su u inferiornom položaju u odnosu na muškarce.	3,3488	3,1154	3,000 0	3,428 6	2,5294	2,9000	3,5000	2,041	
Sirijske žene nose hidžab.	3,0698	2,4615	2,000 0	2,928 6	2,1765	3,5000	3,2000	8,168 **	6,7>1 ,2,3,4 ,5

*p<0,01

Analizom varijanse ANOVA u odnosu na izvor informisanja ispitanika o izbeglicama, ispitanici koji su imali lični kontakt sa njima ili su se više edukovali imaju pozitivniji stav prema njima, odnosno smatraju da ne prave probleme, da ne utiču na bezbednost na ulicama, da nisu kriminalci, ali da su ekonomski siromašni i da žene nose hidžab. Ispitanici koji su se informisali putem medija (štampa, radio, Internet) smatraju da su izbeglice vezane za tradiciju, religiozne i da su obrazovane (Tabela 8).

Zaključak

Rezultati istraživanja su pokazala da lokalno stanovništvo koje je dobilo informacije od prijatelja ili ličnim kontaktom sa stanovnicima Sirije, znaju više o Siriji i imaju pozitivniji stav o izbeglicama. Takođe, o informisanju javnosti veliku ulogu imaju mediji. Medijsko izveštavanje o situaciji migranata, azilanata i savremenoj problematici migratornih kretanja, iako uglavnom senzacionalističko, ipak je uticalo da lokalno stanovništvo nema negativan stav prema izbeglicama iz Sirije.

Potrebno je osmisliti i sprovesti posebne programe, edukacije namenjene informisanju novinara i samih građana o fenomenu globalnih migracija, prilikama u njihovim zemljama porekla, uslovima putovanja, obavezama Srbije i njenom mestu na mapi svetskih

migracija. Potrebno je uključivanje naučne javnosti u problematiku migranata. Umanjivanje predrasuda i prakse diskriminatornog i tendencioznog izveštavanja, uz iznošenje pozitivnih primera iz života i integracije migranata u Srbiji može biti jedan od ključnih faktora za smanjivanje osećaja straha i neprijateljstva naših građana prema migrantima i azilantima.

U programe rada sa građanima treba uključiti i same migrante i tražioce azila i tako podsticati međusobnu interakciju i komunikaciju. Moguće je osmisliti i izvoditi čitavu lepezu participativnih i inovativnih programa koji se oslanjaju na postojeće resurse i ne zahtevaju izdvajanje novih sredstava, kao što je učenje jezika, sportske aktivnosti, javne diskusije, uključivanje migranata u postojeće volonterske programe...).

ATTITUDE OF LOCAL RESIDENTS FROM SERBIA AND CROATIA ABOUT SYRIAN REFUGEES

Summary: Syria is often referred to as the cradle of civilization, which is reinforced with the fact that it has a lot to offer to the history and education of a civilized man. It has a unique strategic position. It lies between three continents – Asia, Africa and Europe and is also on the crossroads between the Caspian Sea, the Indian Ocean, the Black Sea and the River Nile. The geographical position made Syria a crossroads of trade routes between the Mediterranean and the East. Natural borders did little to provide safety, and instead made this country vulnerable to many conquerors.

The aim of the study was to examine the attitude of local residents from the Republic of Serbia and Republic of Croatia about refugees and their general knowledge of Syria. The aim was conducted electronically on a sample of 171 respondents. The results of the study have shown that the attitude of respondents about Syrian refugees is generally positive.

Key words: local residents, Serbia, Croatia, attitude

Acknowledgements

This study resulted as a part of National project of Ministry of Science and Technological Development: “Social relationship between Serbs and Croats, national identity and minority rights with regard to European integration”, No. 47024